

СЕКЦІЯ 6 БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

*Ахновська І., канд. екон. наук, доц.,
Болгов В., канд. екон. наук, доц.,
Донецький національний університет, м. Вінниця*

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Постановка проблеми. Суб'єкт господарювання повинен постійно слідкувати за забезпеченням безпеки. Великі організації мають власну службу безпеки. Малий бізнес не в змозі забезпечити окремий підрозділ, але це не означає, що у малого бізнесу немає таких проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед відомих вчених, що досліджували інформаційну безпеку підприємства, слід назвати В. Іванову [1], С. Мельник, М. Цуп [2], А. Напинець-Наумову [3] та інших. Аналіз спеціальної літератури за цією проблемою дає підстави зробити висновок про те, що сьогодні не склалась єдина точка зору з питань комплексного, системного підходу до забезпечення економічної безпеки, механізму її оцінки і моніторингу в мінливому економічному середовищі. Крім того, термін «інформаційна безпека» практично не розглядається у контексті малого бізнесу.

Постановка проблеми. З 2011 р. Лабораторією Касперського та компанією B2B International здійснюються щорічні глобальні опитування ІТ-спеціалістів малих, середніх та великих компаній світу. У 2013 р. ними було опитано 2 895 спеціалістів з 24 країн. 65 % респондентів вважають, що втрата інформації призвела до порушень функціонування компанії, 55 % – що було нанесено суттєву шкоду компанії. В 792 тис. дол. США оцінюються фінансові збитки середніх і великих компаній (за один інцидент); в 14 тис. дол. США – фінансові збитки малого бізнесу (за один інцидент). Це свідчить про низку факторів, що дестабілюють діяльність суб'єктів господарювання. До зовнішніх погроз слід віднести протиправну діяльність кримінальних структур, конкурентів, ділових партнерів, раніше звільнених співробітників, а також правопорушення з боку корумпованих елементів з числа представників контролюючих органів. До внутрішніх погроз відносяться дії або бездії співробітників підприємства, що протирічать інтересам його комерційної діяльності, які призводять до економічних збитків, втрати інформації, ресурсів чи іміджу компанії.

Термін «економічна безпека» виник порівняно нещодавно – у к. 40-х рр. ХХ ст. і трактувався як захист від промислового шпionaжу. У 2003 р. з'являється термін «екосетейт» або «економічна безпека держави», що трактується як захист від виникнення внутрішніх та зовнішніх загроз. Поняття економічної безпеки регіону та підприємства виникають дещо пізніше. Сьогодні економічну безпеку розглядають з точки зору ресурсно-функціонального підходу. Економічна безпека підприємства являє собою стан найбільш ефективного використання кор-

порагивних ресурсів з метою передбачення загроз та забезпечення стабільного функціонування підприємства. На наш погляд, правильніше розглядати безпеку як процес, а не результат, а також не тільки сьогодні, але й в майбутньому. Таким чином, доцільно зупинитися на складових економічної безпеки малого бізнесу.

1. Фінансова безпека передбачає своєчасність грошових розрахунків і повернення кредитів, нормальне платіжне забезпечення виробничих процесів. Кожен суб'єкт підприємництва повинен не тільки здійснювати бухгалтерську звітність, але й мати управлінський баланс і бюджет про рух грошових коштів. Однак в Україні не існує методики аналізу фінансового стану малих підприємств. Існуючі методики адаптовані для підприємств, що використовують не скорочену форму звітності, і, відповідно, через відмінності в кодах рядків звіту про фінансові результати, підприємство необхідно самостійно вивчити алгоритм розрахунку показників і обрати найбільш важливі з них для експрес-аналізу.

2. Організаційна безпека забезпечує ефективну координацію дій підприємства та його контрагентів в рамках системи розподілу та кооперації праці. Сьогодні в Україні не функціонує ринок кредитних історій. Так, ще в 2005 р. прийнято Закон України «Про формування та обіг кредитних історій», однак кредитні історії формують тільки банки для внутрішнього використання та обміну з банками-партнерами. Ринок кредитних історій в тому вигляді, в якому він функціонує в розвинених країнах світу, в Україні відсутній.

3. Інституціональна безпека пов'язана з регулюванням і контролем виконання контрактів, забезпеченням виконання інституціональних вимог середовища, контролем порушення норм. Сьогодні в як головні проблеми забезпечення інституціональної безпеки слід відзначити високий рівень недовіри до судової системи.

4. Матеріальна безпека складається з сировинної (що передбачає кількісну і якісну адекватність сировини і матеріалів виробничим потребам підприємства); технологічної (забезпечує відображення погроз аварійності, крадіжок, пошкоджень), продуктової або товарної (націлена на забезпечення збереженню продукції та синхронізації товаропотоків).

5. Психологічна, що полягає у необхідності проведення профілактичної роботи серед персоналу, навчання з питань економічної безпеки, перевірку інформації про співробітників.

6. Інформаційна безпека спрямована на нівеляцію погроз втрати специфічних цінних даних – «ноу-хау», конструкторської та технологічної документації, звітів. З метою забезпечення інформаційної безпеки необхідно застосування шифрування, використання тегів документів, захист паролів, відновлення противірусного програмного забезпечення.

До основних цілей інформаційної безпеки належать: запобігання витоку, розкраданню, втраті, спотворенню, підробці інформації; запобігання несанкціонованим діям із знищення, модифікації, спотворення, копіювання, блокування інформації; запобігання іншим формам незаконного втручання в інформаційні ресурси і системи, забезпечення правового режиму документованої інформації як об'єкту власності; захист конституційних прав громадян на збереження особистої таємниці і конфіденційності персональних даних, наявних в інформаційних

системах; збереження конфіденційності документованої інформації відповідно до законодавства. Всі методи забезпечення інформаційної безпеки підприємства можна об'єднати у три групи: правові, організаційні та програмно-технічні. Правові методи включають сукупність нормативно-правових актів, які регулюють відносини, пов'язані з використанням інформації в діяльності підприємства. Програмно-технічні методи реалізуються за допомогою засобів програмного та апаратного забезпечення. Організаційні методи полягають в забезпеченні збереження конфіденційної інформації підприємства шляхом формування корпоративної системи захисту.

Висновки. Для забезпечення економічної безпеки суб'єктів підприємництва необхідне розуміння актуальності проблеми в першу чергу керівником підприємства. По-друге, необхідне розуміння того, що таке економічна безпека та які її складові. Після цього необхідно розробити комплекс заходів із забезпечення безпеки. Вважаємо за необхідне наголосити, що пріоритетним напрямом у процесі забезпечення інформаційної безпеки підприємства є збереження в таємниці комерційно важливої інформації, що дозволяє успішно конкурувати на ринку виробництва та збуту товарів і послуг.

Список використаної літератури

1. Іванова В. Інформаційна безпека як підсистема в системі економічної безпеки підприємства / В. Іванова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/38599/1/67-71.pdf>
2. Мельник С. Інформаційна безпека як складова економічної безпеки підприємства / С. Мельник, М. Цуп [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=66146>
3. Нашинець-Наумова А. Питання забезпечення інформаційної безпеки підприємства / А. Нашинець-Наумова // Юридичний вісник. – № 3 (24). – 2012. – С. 58–62.

*Болдусва О. В., д-р екон. наук, доц.,
Богма О. С., канд. екон. наук, доц.,
ЗНУ, м. Запоріжжя*

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах господарювання інноваційна діяльність виступає найголовнішим пріоритетом для всіх країн, що прагнуть знайти власну нішу й зайняти міцні позиції у світовій економіці. І в часи кризи, і в періоди позитивного розвитку інновації в сучасній економіці становлять основу конкурентоспроможності фірм, галузей, країн в усьому світі, що, у свою чергу, впливає на забезпечення високого рівня економічної безпеки країни. Не виключенням є і наша країна, для якої одним з головних чинників забезпечення високого рівня власної економічної безпеки виступає використання національного науково-технічного потенціалу. Таким чином, можна стверджувати, що українська дійсність диктує необхідність створення такої системи економічної безпеки на мікро- і макрорівні,